

PÉNZINTÉZETEK GAZDASÁGFEJLESZTŐ SZEREPE A TELJESÍTMÉNY ÉS A HITELEZÉSI MUTATÓK ALAPJÁN: TERÜLETI PÉNZÜGYI VIZSGÁLATOK

NKFIH 120007 témaszámú kutatás szakmai zárójelentése

2016. október – 2019. szeptember

A projekt fő adatai

Vezető kutató: Gál Zoltán

NKFIH-azonosító: K 120007

Kutatást lebonyolító intézmény: MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

I. Résztvevők.

A projekt kutatási feladataiban részt vett Kovács Sándor Zsolt, Lakócai Csaba és Zsibók Zsuzsanna, PhD.

II. A kutatás fő szakmai eredményei.

A kutatás célja az volt, hogy a hazai pénzügyi szolgáltató struktúrák szélesebb körű hálózati jelenlétéből fakadó helyi gazdaságfejlesztési lehetőségeket vizsgálja. Kutatásunk kereskedelmi bankokkal való összevetésben vizsgálta a takarékszövetkezeti szektor teljesítményét, betétgyűjtési, hitelezési aktivitását, a helyi gazdaságfejlesztés iránti elkötelezettségét az integrációban rejlő lehetőségek és keretfeltételek tekintetében. Hazánkban a regionális különbségek növekedése jellemző a rendszerváltozás óta, melyek enyhítése a helyi, regionális gazdaságok fejlesztésével segíthető. Ezen lehetőségek közül több is kapcsolatban áll a helyi pénzügyi struktúrákkal, intézményhálózattal, így megvizsgáltuk a helyi pénzek, pénzhelyettesítők bevezetésének és működésének lehetőséget a magyarországi viszonyok között.

A kutatás első fázisában a szakirodalmi elemzés fontos tevékenység volt, *annotált bibliográfia* készült a releváns hazai és nemzetközi szakirodalomból. Kutatásunk alaptézise, miszerint a pénzügyi közvetítő intézmények szerepe meghatározó a gazdasági fejlődésben. Ez bár alátámasztásra kerül a közgazdasági szakirodalomban, mégis vita tárgya. Egyrészt a pénzmozgások egyenlőtlenségei a hitelintézeti hálózat adott fejlettségi szintjétől függően egy-egy országon belül is nagy területi különbségeket eredményezhetnek a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférést illetően, másrészt egyes megközelítések a helyi erőforrások és a helyileg beágyazott intézmények szerepét meghatározónak tartják a helyi gazdaság fejlődésében, a regionális növekedésben, a tőkeforrások régióból történő kiszivattyúzásának megakadályozásában.

Kutatócsoporthozunk főként azokkal a szerzőkkel tud(ott) azonosulni, akik oksági kapcsolatot vélnek felfedezni a pénzügyi szolgáltatási lehetőségek jelenléte és a gazdaság fejlődése között. A kutatásunk kezdetén megfogalmazott három kérdéskör mentén kívánjuk bemutatni eredményeinket részletesebben, kitérve azokra az újabb irányokra is, melyek a tervezéskor még nem jelentek meg markánsan, önálló témákat adva a kutatási tervünknek.

A magyarországi hitelintézeti szektor teljesítményének, eredményességének vizsgálata

A mélyebb szintű statisztikai, ökonometriai vizsgálatok elvégzéséhez szükséges adatok gyűjtése, rendszerezése, a szakirodalomban fellelhető módszertani lehetőségek feltárása megtörtént. A hitelintézeti tevékenységek *működési távolságát*, melyet a *bankfióksűrűséggel* mértünk olyan kontrollváltozók segítségével elemeztük, mint a népsűrűség, a munkanélküliség, az egy főre jutó személyi jövedelemadó, a területen működő vállalkozások száma. Az összegyűjtött fiókhálózati adatok, illetve a KSH járási adatai alapján elvégzett *regressziós elemzésből* megállapíthatjuk, hogy a vizsgált mutatók közötti kapcsolatok különbözőek. A mutatók között páronként vizsgált *korreláció* változatos eredményeket hozott: a takarékszövetkezeti kirendeltségek sűrűsége esetén a kapcsolat minden esetben azonos irányú, míg a kereskedelmi bankok elérési adataival a munkanélküliségi és a népsűrűségi adatok negatívan korrelálnak, ami azt támasztja alá, hogy az alacsony népsűrűségű és magas munkanélküliségi rátákkal bíró falvakban kisebb számban fordulnak elő bankfiók. Komplexebb elemzést tesz lehetővé a későbbiekben bemutatásra kerülő, hazai viszonyokra adaptált *funkcionális távolság* indikátor.

Teljesítmény oldalról, a kutatás keretében készült cikkünkben vizsgáltuk a takarékszövetkezeti *hitel/betét rátákat* járási léptékben, s arra a következtetésre jutottunk, hogy a ráta értéke a főváros és a nagyobb városok körül található járásokban a legmagasabb néhány kivételtől eltekintve (Miskolc, Nagykanizsa, Nyíregyháza), míg a periférikus, rurális járásokban a legkisebb

Az utóbbi évtizedben politikai céllá vált, hogy a nemzetközi bankcsoportok által dominált hazai bankszektorban a nemzeti tulajdon piaci súlya növekedjen. Ennek egyik első bázisa a hazai tulajdonban működő, helyi takarékszövetkezeti hálózat volt. A kormányzat a takarékszövetkezeti szektor 4-5%-os eszközarányos piaci részesedését első lépésben megduplázni szándékozott. A nemzeti tulajdonosi bázis növelésének másik bázisa egyes külföldi tulajdonú kereskedelmi bankok felvásárlása volt. Emellett 2013-tól megindult a tarékszövetkezeti hálózat országos integrációja, teljes átalakítása, amely azonban a helyi beágyazottság és a szövetkezeti felszámolásával járt. 2013 előtt érzékelhető volt e rendszer jelentős széttagoltsága, a mérethatékonysági szint alatt működő szövetkezetek sora. Az új integrációs szabályozással több korábbi probléma orvoslása kezdődött meg, azonban a működési mechanizmusok egyes elemei – pl. bankközi piacokon való befektetés – továbbra is fellelhetőek. Emellett a 2013. évi CXXXV. tv. hatással volt a szövetkezeti bankok hálózatára is. Az integrációs folyamat és a szövetkezeti bankok szorosabb együttműködésének fejlesztése nem állt meg; az egyesülések és felvásárlások eredményeként 2016-ban mintegy 90 intézményről beszélhetünk, míg 2017-ben a szövetkezeti szektor szereplőinek száma 21-re csökkent, köszönhetően annak, hogy korábbi 52 takarékszövetkezet az év végére fúziókkal és akvizíciókkal 12 pénzügyileg erős, regionális hatáskörű intézménnyé alakult át. Az új struktúra végső lépése a 2019 végén esedékes utolsó fúzió, mely eredményeként egy nagy, közös lényegében kereskedelmi bankként funkcionáló hitelintézet fog működni (Takarékbank Zrt).

Teljesítmény oldaláról tekintve a mérethatékonyság elve ugyan érvényesül, azonban a szövetkezeti hitelintézetek fejlett és feltörekvő gazdaságokban meglévő potenciális előnyei megszűnnek. Továbbá a kevésbé hatékony fiókok megszűnésével az ügyfélszám és ezáltal a főbb mutatók (betét, hitel állomány) is csökkenést mutathat. Ugyanakkor takarékszövetkezeti

rendszer teljes átalakítása jelentősen nem növelte a szektor, és így a hazai tulajdon részarányát a banki piacokon.

A helyileg beágyazott pénzügyi intézmények szerepe a helyi gazdaságfejlesztésben

A szakirodalmi kutatásunk eredményeként elmondható, hogy a fejlett pénzügyi szolgáltatások helyi jelenléte, a pénzügyi intézmények földrajzi eloszlása jelentős mértékben befolyásolja a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférést, a gazdasági fejlődést és a területi különbségek kialakulását. A helyileg beágyazottan és decentralizáltan szerveződő szövetkezeti hitelrendszer egyike a pénz- és tőkepiaci koncentráció ellen ható tényezőknek. Ugyan ebben a szektorban is jellemzők az agglomerációs hatások, amelyek szolgáltatók egymás közeli telephelyválasztásából, koncentrációjából adódó költségelnyök kihasználásán alapulnak (pl. hálózati integrációk), s ezek elősegítik a vállalatok a külső környezetéből származó agglomerációs előnyök kiaknázását. A fejlett pénzügyi és üzleti intézmények azonban az egyes térségek, régiók gazdasági fejlődésének, versenyképességének olyan meghatározó elemeivé léptek elő, amelyek hosszabb távon jelentős mértékben befolyásolhatják a területi differenciák kialakulását.

Utóbbiak leküzdésében a helyileg beágyazott szövetkezeti hitelintézetek szerepe jelentős, ha a nemzetközi példákra (finn, német, olasz) tekintünk, azonban a magyarországi gyakorlatban 2013 előtt a beágyazottság és a kisebb információs aszimmetria mellé alacsony piaci súly, nem mérhető működés és szétagolt takarékszövetkezeti rendszer (2 országos szövetség, 3 intézményvédelmi alap és egy nem minden intézményre kiterjedő ernyőbank) jellemezte, melyhez a vállalatirányítás jelentős különbségei is párosultak. Ebben a környezetben az egyes szövetkezetek motivációi is mások voltak: egyesek a bankközi vagy államkötvény-piacon fektették be a helyben gyűjtött betéteket, mintsem a helyi kvv és lakossági szektor finanszírozását vállalták volna fel, vagyis a gyűjtött forrásaikat közvetlenül a pénzügyi központok felé irányították. Ezzel szemben a városokban megtelepülő, növekedésorientált szövetkezetek nagyobb hitelezési aktivitással bírtak, azonban több ponton elvesztették szövetkezeti jellegüket, nem nevezhetők minden esetben kooperatívnak, sőt az információs előnyök kihasználása sem jellemzi ezeket az intézményeket.

A hitelezési aktivitás vizsgálata alapján nem mutatható ki, hogy a takarékszövetkezetek a vidék bankjaiként szolgálnak, mégis vannak erre mutató tényezők is. A vidéki gazdaságok és önkormányzatok életében mára ezek a szövetkezetek kettős szerepet játszanak: egyrészt sok esetben az egyetlen pénzügyi szolgáltatót jelentik a vidéki településeken, másrészt ebből is következően a mára dominánssá vált európai uniós, pályázati alapú vidékfejlesztés finanszírozóiként jelennek meg sok esetben egyedi, egyénre (projektre) szabott termékekkel, melyek fejlesztésében fontos szerepe van az információs aszimmetria alacsonyabb szintjének.

A helyi fejlesztés, gazdasági fejlődés összefüggésében a formális pénzügyi szolgáltatók mellett olyan alternatív megoldásokat is vizsgáltunk kutatásunk során, mint a **helyi pénzek, pénzhelyettesítők**. A dezintermediációs folyamatok és a helyi kötődésű pénzhelyettesítők (alternatív fizetőeszközök) elterjedésének újabb hulláma közötti kapcsolatot, illetve utóbbiaknak a KKV-k támogatásán keresztül történő helyi gazdaságfejlesztő szerepét és lehetőségeit vizsgáltuk. A világ különböző részeiről összegyűjtött esetek arra engednek következtetni, hogy a helyi fizetőeszközökön keresztül történő helyi fejlesztés sikere vagy sikertelensége nem a pénzügyi globalizációs leosztás szerint értelmezett fejlettségtől függ, hanem sokkal inkább azoktól a helyi tényezőktől, amelyek alapvetően segítik vagy éppen

hátráltatják azt, hogy egy helyi fizetőeszköz használatának volumene elérje a túléléséhez szükséges kritikus szintet, és társadalmilag elfogadottá váljon. Ezt alátámasztja a Franciaországban működő helyi pénzek elfogadottsága és a helyi társadalmi-gazdasági tényezők kapcsolatának területi statisztikai és térökonometriai elemzését célzó tanulmányunk is, melynek egyik – a magyarországi példák esetére is fontos – megállapítása, hogy a helyi fizetőeszközök működésének sikerét befolyásoló tényezők területileg eltérők lehetnek még országon belül is, ezért szükséges a területi különbségek vizsgálata és figyelembevétele. A magyar esetek többsége kapcsán elmondható, hogy a helyi társadalom szélesebb köreit még nem sikerült meggyőzni és a helyi közigazgatási szereplők sem támogatják kimondottan ezeket a kezdeményezéseket, ezért a használat volumene még nem érte el azt a kritikus tömeget, amely mellett a fizetőeszköz tovagyrúzó hatásainak köszönhetően spontán helyi fejlődést indikálhatna. A hazai helyi pénzek lokalitását összevetve a kutatás korábbi eredményeivel látható, hogy a ma működő magyarországi helyi pénzek (részben) a pénzügyi kirekesztésnek jelentősen kitett területeken működnek, vagyis a helyi kibocsátók felismertek egy valós problémára adható reális választ.

A magyarországi hitelintézeti szektor területi és intézményi struktúrájának vizsgálata

Eredményeink alapján megállapítható, hogy bár az elmúlt időszakban változtak a piaci körülmények (gazdasági válság és annak hatásai, a hazai tulajdon kormányzati erőfeszítésekkel való emelése, szövetkezeti integráció), valamint a hitelintézeti piac szereplőinek érdekei is, mégis jelentős különbségek mutathatók ki a globális bankcsoportok tulajdonában levő kereskedelmi bankok és a takarékszövetkezetek között. A piacaik élesen elkülönülnek a településhierarchia egyes szintjei között, ami egyrészt öröklött (és teremtett) fiókhálózatuk területi megoszlásával, eltérő piaci és telephelyválasztási preferenciájukkal magyarázható, másrészt pedig gazdasági korlátokkal. A viszonylag kisméretű takarékszövetkezetek nagyvárosi, nagyvállalat hitelezési lehetőségeit szűkíti az alacsonyabb mérlegfőösszeg, valamint számos költségvetési plafon is.

A **területi struktúrák vizsgálatára** a regionális elemzésekben bevett távolság értelmezéseket használtuk elsőként, melyek a banki sűrűség mellett a pénzügyi kirekesztés indikátoraiként is használhatók. A *fizikai távolság* megmutatja, hogy egy adott téregységtől (jelen kutatás esetében településtől) milyen messze található meg a legközelebbi pénzügyi fiók, alternatív formájában, megmutatja a két vizsgált pont közötti távolság megtételéhez szükséges időtartamot. A szolgáltatási jellegből fakadóan azonban el kell fogadnunk axiómaként, hogy nem találhatóunk minden egyes településen pénzügyi szolgáltató intézményt, ezért más területi egységek vizsgálata is az elemzés tárgyává vált. Intézmények területi kiterjedését, helyi jelenlétét viszonylag egyszerűen képezhető mutatószámokkal le tudjuk írni, mint például a bankfiókok, kirendeltségek *működési távolságával*. Ennek kapcsán különböző módon közelíthetünk, egyrészt vizsgálható egy-egy területegységre vetített bankfiókok száma (földrajzi megközelítés), másrészt az egy fiókra eső lakosság száma (társadalmi szemlélet). E módszer egyszerű ráta formulájából következően nem foglalkozik a sűrűség háttérével, az adott régió, illetve területi egység gazdasági és demográfiai viszonyaival, kondícióival. Éppen ezért alkalmazása általában csak kiindulópont, az egyes modellek a képzett indikátort használják további statisztikai tesztek, vizsgálatok egy komponensként. Tovább folytatva a különböző távolsági mutatók elemzését kutatásunk során adaptáltuk a magyar viszonyokra a

funkcionális távolság komplex indikátorát. A pénzügyi-hálózatban megmutatkozó területi különbségek mérésére alkalmazott mutató az egyszerű fiók–központ *fizikai* (és döntési) *távolságon* túl figyelembe veszi az érintett terület egységei közötti *társadalmi-szociális mutatók* (részvételi hajlandóság, civil szféra fejlettsége, lakhatási körülmények) különbségeit, valamint az eltérő *gazdasági szerkezetet* (foglalkoztatottak, vállalkozások szektorális megoszlása). E komplex mutató alapján járási szinten megállapítható, hogy azon járásokban magasabb értékek tapasztalhatók, amelyekben nem található hitelintézeti központ, illetve azokon a területeken is átlagosan magasabbak ezek az értékek, ahol mind kereskedelmi banki, mind takarékszövetkezeti banki központok megtalálhatók. Területileg a nyugati és a keleti országrész magasabb indikátor értékei emelhetők ki, a középső országrészek viszonylagosan pozitív értékei mellett. A *funkcionális távolság* a legkisebb értékeit Budapesten veszi fel, hiszen a legtöbb kereskedelmi bank itt üzemelteti központját, illetve a helyben működő egységek, fiókok nagy aránya is ezekhez a szervezetekhez tartozik. A korábban már említett takarékszövetkezeti integráció hatására az egyes területeken (járásokban) a *funkcionális távolság* értéke a folyamatos fúziók, s így a szervezeti központok távolodása hatására egyre nő, de még így is kevesebb, mint a fele a szövetkezeti átlagérték a kereskedelmi banki átlagnak.

A különböző *távolság* mutatók vizsgálata összekapcsolódik a *pénzügyi kirekesztés* különböző aspektusaival is. Az *OECD Global Findex adatbázisa* alapján egyrészt látható az európai nyugat–kelet ellentét, miszerint a nyugat-európai államokban a lakosság közel 100%-a részese a pénzügyi közvetítő folyamatoknak, addig egyes kelet-európai államokban ez a szám csak 60% közeli (területi kirekesztés). Magyarországon ez az érték 70% átlagosan, azonban hazánkban az egyik legnagyobb, 20%-ot is meghaladó a szóródás a gazdagabb és a szegényebb rétegek között (társadalmi kirekesztés). A pénzügyi közvetítésben egyre jobban terjedő modern megoldások, *FinTech-elemek* (internet bank, paypass, PayPal stb.) bizonyos esetekben segítik a kirekesztési folyamatok lassítását, megfordítását, de realitásuk a magyar rurális, periférikus területeken elenyésző, mert ezeken a területeken a technikai feltételek mellett a szükséges tudásszint is hiányzik, a leszakadó, előregedő társadalmak bevonása a pénzügyi folyamatokba ezen az úton nehéz, inkább nem lehetséges.

III. A kutatás további szakmai eredményei

Pénzügyi szervezetek, piacok és a fenntarthatóság

A szakirodalmi kutatások során hangsúlyosan éreztük, hogy az inkluzív fejlődés egyik alapvető elve a fenntarthatóság figyelembevétele, ezért ezt is adaptálva kutatásunkba megvizsgáltuk a nemzetközi pénzügyi rendszer és a hazai piaci szereplők fenntarthatóság felé mutató tevékenységeit, eredményeit.

Az ellenőrzés nélküli kapitalizmus túltermeléshez, jövedelem egyenlőtlenségekhez, alulfogyasztáshoz, s pénzügyi válságokhoz vezethet, amit a ciklikusan ismétlődő pénzügyi eszközár-buborékok jeleznek. A legutóbbi válság utóhatásai a pénzügyi piacokon jelentősen csökkentették a banki és befektetési banki bevételeket, míg a működési költségek nőttek. A nemzetközi tőkeáramlások visszaesésében a bankszektor külföldi követelése csökkent legnagyobb mértékben. A legnagyobb kihívások a bankszektorban koncentrálnak; a szabályozás, a dezintermediáció digitális pénzügyi innovációk új kihívásai eddig soha nem látott kihívások elé állítják a válság által megtépzott, az etikus bankolás és a közjó elveit

messze maga mögött hagyó hagyományos bankszektort. Kutatásunkban áttekintettük a pénzügyi intézmények, piaci szereplők fenntarthatósági szempontokat is integráló társadalmi felelősségvállalásának módjait és a pénzügyi intézmények környezeti szempontokat is érvényesítő vállalati felelősségvállalásának különböző területeit. Külön vizsgáltuk a bankpiaci szereplők zöld banki („green banking”) gyakorlatát. Megállapítottuk, hogy a bankok a kiszámítható működésükkel, az ügyfelek tartós fennmaradását biztosító hitelezési technikák alkalmazásával és a pénzügyi ismeretek átadásával tehetnek a legtöbbet a társadalmi felelősségvállalás területén. Éppen ezért a stratégiai felelősségvállalás mellett fontos szerepük van a bankpiaci vállalkozásoknak az önkéntes feladatokként elvállalt CSR-tevékenységekben, a fenntarthatóság mind magasabb fokú elérésében. Az európai pénzügyi szolgáltató szektort tekintve láthatjuk, hogy a kontinens fejlettebb térségeiben, ahol már a társadalmi elvárások és érdekek szintje is magasabb jelentős elmozdulás van a fenntarthatóság és a társadalmi felelősség irányába a hitelintézeti szereplők részéről, azonban a poszt-szocialista, gyengébb gazdasági potenciállal és alacsonyabb szintű össztársadalmi érdekekkel rendelkező államokban a banki társadalmi szerepek megjelenésén túl mutató zöld banki gyakorlatok még csak esedékesek, elterjedésük még várat magára.

A külföldi működőtőke-befektetések (FDI) szerepe a gazdasági növekedésben és a hitelintézeti szektor egyensúlytalanságaiban

A közép-kelet-európai országokban a gazdasági szerkezetátalakítás elsősorban a közvetlen külföldi működőtőke-befektetéseken (FDI) alapuló fejlesztési utat követte, amely rövid távon hozzájárult a termelékenység és a versenyképesség javulásához a nem pénzügyi és a pénzügyi szektorban egyaránt. A közvetlen külföldi működőtőke (FDI) befektetéseknél, a külföldi tulajdonszerzésnél a pénzügyi szektor átalakításában a közép-kelet-európai térségben játszott pozitív szerepének a transzitológiai (átmenet) kutatások nagy figyelmet szenteltek. Ugyanakkor sokkal kevesebb figyelmet kapott az ezredforduló utáni hitelboom és a válság hatásai, amely az elmúlt 3 évtized legsúlyosabb kihívását okozta a bankszektorban. Ezért a kutatásunk során azt is vizsgáltuk, hogy Közép-Kelet-Európában az FDI fejlődési útja követi-e a függő piacgazdaság (DME) kapitalizmusmodelljét? A privatizáció során a fejlett országoktól eltérően egy rendhagyó külföldi tulajdonosi dominanciájú hitelintézeti szektor jött létre. A kritikai szakirodalom megállapítása szerint a külföldi hitelintézetek nem követtek gazdaságfejlesztési célokat, s a szabályozó hatóságok sem orientálták a piaci szereplőket ez irányba. Az anyaintézet és leányintézete közötti kapcsolatok egyfajta külső irányítási függőséget hoztak a rendszerbe, aminek a 2009-es likviditási válság idején negatív következményei elsősorban a kelet-európai pénzpiacokat sújtották.

Kutatási célunk egyrészt a „duális bankrendszer” modelljének vizsgálata volt, amelyet a gyenge helyi banki struktúrák és erős függőség jellemezett a külföldi bankoktól és forrásaiktól. Másrészt azt vizsgáljuk, hogy a pénzügyi stabilitás szempontjából milyen hatással voltak a külföldi tulajdon és a duális bankrendszer evolúciója a válság éveiben. Az elemzett országok pénzügyi szolgáltatási és banki szektorának különféle mutatóira (makro adatok) és elemzéseinkben az erőfölényben lévő bankok mérlegében szereplő információkra (mikro adatok) támaszkodunk. A duális bankrendszer szerepét vizsgáltuk a regionális egyensúlyhiány kialakulásában és a káros sokkok továbbításában.

Eredményeink azt mutatják, hogy a közvetlen külföldi befektetések (FDI) jelentős volumenűek voltak a visegrádi országok és Szlovénia pénzügyi szolgáltatási ágazatában. Elsősorban a banki tevékenységekre koncentráltunk. A visegrádi országokban a

bankszektorban jelentős volt a külföldi tőkebeáramlás, így a külföldi tőke részesedése domináns. A külföldi bankok túlnyomórészt a nyugat-európai hagyományos partnerországokból származtak, csak egy regionális szereplő van, a magyar OTP bank. A válság éveit illetően megállapításaink összhangban állnak a jelenlegi FDI irodalom megállapításaival, amelyek a külföldi bankok jelenlétének a hitelteremtésre és a pénzügyi stabilitásra gyakorolt hatására összpontosítanak. Mindezek azonban ellentmondanak a korábban domináns „modernizációs elmélet” egykor domináns megközelítés-megközelítésének.

Empirikus kutatásunk alaphipotézise szerint a dominánsan külföldi működőtőkére építő beruházás-vezérelt kelet-közép-európai transzformációs modellben az FDI pozitív hatásai a gazdasági növekedés tekintetében hosszabb távon sokkal kevésbé érvényesülnek. Kiindulópontunk, hogy a feldolgozóipari külföldi működőtőkét vonzó térségek húzzák az ország GDP növekedését. Kutatásunk során az FDI növekedésgeneráló, illetve a beruházási hatását vizsgáltuk, és kerestük a változók közötti oksági kapcsolatot a magyarországi megyékben. Ökonometriai elemzésünk alapján nem támasztható alá, hogy az FDI-befektetések okoznák a GDP növekedését, ugyanakkor leginkább a fejlettebb és hosszabb távon magasabb gazdasági növekedést mutató megyékbe áramlik több külföldi működőtőke. A beruházások szerepeltetése a modellben is eltünteti az FDI szignifikáns pozitív hatását. A kormányzati és EU-s forrásalapú beruházások jóval nagyobb szerepet játszanak a GDP alakításában, mint a külföldi működőtőke.

IV. A kutatás outputjai

A kutatás során részeredményeinket elsősorban előadások, szemináriumok során vitattuk meg a szakmai közösségekkel, majd eredményeinket az alábbiak szerint adtuk közre.

Tudományos közlemények

- Folyóirat cikk 7 db, ebből idegen nyelvű 3 db
- Könyvfejezet 4 db, ebből idegen nyelvű 1 db
- Konferencia közlemény 1 db
- Recenzió 1 db idegen nyelven
- Konferencia absztrakt 14 db, ebből idegen nyelven 13 db
- 1 db PhD disszertáció munkahelyi vitára benyújtandó változatban
- 1 db megvédett doktori abszolutórium-i dolgozat
- Felkérések a témában releváns folyóirat cikkek lektorálására: 6 db

Konferencia előadások (22 nemzetközi és 11 hazai előadás)

Tematikus szemináriumok (2) szervezése

Pécs, 2019. október 30.

Gál Zoltán
kutatásvezető